Het verhaal gaat ... voort ...

verhaallijnen in de strafrechtketen

schriftjeB.indd 1 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 2 31-01-17 07:34

Het verhaal gaat … voort …

verhaallijnen in de strafrechtketen

Februari 2017

schriftjeB.indd 1 31-01-17 07:34

Inhoud

Het verhaal gaat ... 3

Verhaallijnen 5

Het verhaal gaat voort ... 8

Mijn verhalen 9

schriftjeB.indd 2 31-01-17 07:34

Het verhaal gaat …

Misdaad, schuld en straf zijn van alle tijden. De wijze waarop de samenleving zich ontwikkelt, de criminaliteit zich manifesteert en de overheid reageert, verandert voortdurend. De strafrechtelijke ketenpartners hebben vaak exclusieve bevoegdheden, die de levens van slachtoffers, nabestaanden, verdachten en veroordeelden diepgaand kunnen beïnvloeden. En veel politieagenten, officieren van justitie, strafrechters, reclasseringswerkers, gevangenismedewerkers en vele anderen werken elke dag met veel passie en inzet aan een rechtvaardige en veilige samenleving.

Niettemin worden er vanuit de samenleving en ook vanuit de professionals zelf, indringende vragen gesteld over hoe *effectief* en *adaptief* de strafrechtketen is. Welke veiligheidsproblemen worden aangepakt, door wie en zo ja, hoe effectief is deze (strafrechtelijke) interventie? Welke netwerken zijn relevant voor een optimaal resultaat en tegen welke grenzen lopen professionals dan aan? Weten we wat we willen bereiken voor slachtoffers, verdachten of veroordeelden en de samenleving ('de bedoeling')? Welke instrumenten hebben de professionals om hun werk goed te doen? Hoe reageert de keten op technologische ontwikkelingen, de exponentiële toename van data, de ontwikkelingen in lokale en zorgdomeinen, op ongelijkheid en polarisatie en disruptieve fenomenen als bijvoorbeeld Uber, Airbnb en zelfrijdende auto's?

Deze vragen zijn indringend en vragen nu om een antwoord. Om die reden is de top van politie, OM, rechtspraak en het ministerie van Veiligheid & Justitie (het zogenoemde bestuurlijk ketenberaad, BKB) medio 2016 een *reflectieproces* gestart op de maatschappelijke opgaven van de strafrechtketen. Zij hebben zelf gezamenlijk alle regio's bezocht en hebben hierover het gesprek gevoerd met de regionale bestuurders. Er zijn *talloze interviews* gehouden binnen en buiten de strafrechtketen door medewerkers van de directie strafrechtketen. De *rapporten*, die afgelopen jaren met enige regelmaat verschenen over het (dis)functioneren van de keten, zijn bestudeerd.

Uit de rijkdom van verhalen is een aantal verhaallijnen naar voren gehaald. Deze verhaallijnen staan centraal tijdens de Dag van de Strafrechtketen op 9 februari 2017.

Johan Bac, directeur Strafrechtketen

schriftjeB.indd 3 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 4 31-01-17 07:34

Verhaallijnen

Een rechtvaardig en veilig Nederland is ieders verantwoordelijkheid. Bewoners, ondernemers en de (lokale) overheid signaleren ontoelaatbaar gedrag en nemen *(preventief) maatregelen en starten (lokale) initiatieven*. In wijken zijn steeds meer buurtpreventieteams/ WhatsApp-groepen en buurtbemiddelaars actief. Wijkteams zitten in het preventieve hart, midden tussen mensen, organisaties en verenigingen. Buitengewoon Opsporingsambtenaren (Boa's) pakken kleine ergernissen aan in de openbare ruimte, die leiden tot grote frustraties. Bewoners en ondernemers helpen via Burgernet de overheid om strafbare feiten te voorkomen, vermiste personen terug te vinden en daders op te sporen. Overheid en maatschappelijke organisaties zoeken in deze veranderende maatschappij naar een passende, rechtsstatelijke rol en naar de meest effectieve aansluiting.

Criminaliteit zit ook 'in de wolken'. Delicten worden gepleegd in de fysieke wereld - op straat, in de huiselijke sfeer – *én in de virtuele wereld* – het world wide web. Steeds meer mensen vertoeven in deze parallelle wereld. Met hun mobieltje, tablet of achter hun computer regelen mensen hun (financiële) zaken en sociale contacten, vaak wereldwijd. De vraag die doorklinkt is of partners binnen en buiten de strafrechtketen voldoende zijn aangesloten op deze digitale ontwikkelingen. Professionals staan voor de uitdaging om te volgen wat hier gaande is, kennis op te bouwen en uit te vinden wat hun rol is.

Het leven gaat niet altijd over rozen. Iemand kan slachtoffer worden van een misdrijf, of juist in de criminaliteit terecht komen en gepakt worden. Door dit soort gebeurtenissen kunnen mensen in contact komen met veel *verschillende* professionals uit *verschillende* organisaties die zich vanuit *verschillende* invalshoeken bezighouden met een rechtvaardig en veilig Nederland.

Mensen leven in hun gemeenschap. De *sociale context* is erg belangrijk voor slachtoffers, verdachten en daders van criminaliteit: in welke netwerken functioneren zij, op wie kunnen zij terugvallen in positieve en misschien ook negatieve zin? Professionals kijken door verschillende brillen om de juiste en maatschappelijk betekenisvolle interventie af te wegen. Welzijn, zorg, veiligheid en rechtvaardigheid spelen daarin een gelijkwaardige rol. Geen enkele partij is (ultieme) monopolist. Steeds staat het perspectief centraal van de samenleving en de mensen waar het om draait. Hoe kunnen zij het beste worden bediend? Het betekent dat de keuze voor een interventie afhangt van meer factoren dan alleen het strafrecht. De *kunst is om terug te redeneren van Z naar A*: waar willen we naartoe werken met dit slachtoffer, deze verdachte of veroordeelde? En wat staat ons dan te doen?

schriftjeB.indd 5 31-01-17 07:34

Professionals zijn van elkaar afhankelijk om problemen op te lossen. Om als deel van een groter geheel te kunnen werken, is *openheid van zaken* cruciaal. Professionals zijn nogal eens huiverig om persoonsinformatie vrij te geven. Terwijl een goede, gedeelde informatievoorziening de basis is. Op dit punt ervaren professionals problemen. Zij missen vaak het overzicht. Werkwijzen verschillen. Niet alle gegevens zijn gedigitaliseerd. Het is geen kwestie van 'knip- en plakwerk' rond oude systemen. Het gaat om voorbereid zijn op de toekomst die al is begonnen: een manier van samenwerken waarbij professionals binnen en buiten de strafrechtketen veilig beschikken over informatie die zij nodig hebben om hun werk goed te doen, zicht te houden op personen waarover ze zich zorgen maken. De professionals willen weten wie zich waarmee bezighoudt en wanneer welke beslissing wordt genomen. Op momenten dat het stokje overgaat van de ene professional naar de andere, hebben zij tijd en ruimte nodig voor een 'warme' overdracht. *Persoonlijk contact* is cruciaal, investeren in de relatie.

Die samenwerking moet zijn vruchten afwerpen; hoe presteert de strafrechtketen eigenlijk?! Professionals en bestuurders hebben behoefte aan inzicht in het *maatschappelijk effect* van de interventies en dienstverlening. Het gaat om het kwantitatieve *tellen* (de feiten en cijfers op een rij) en het kwalitatieve *vertellen* (de duiding van die feiten en cijfers), primair in de regio's zelf. Het geven van échte transparantie daarover komt nu langzaam op gang. Zowel vanuit het primaire proces als vanuit programma's en projecten. Samen optrekken om resultaat te boeken voor de samenleving is een gedeelde verantwoordelijkheid. Het inzicht geven in en het reflecteren op prestaties horen daarbij. Het is essentieel dat iedere ketenpartner zich vrij voelt om het gesprek erover te voeren. Dat komt immers ten goede aan de horizontale verantwoording en het lerend vermogen. Wat let ons om elkaar aan te spreken?!

Vertrouwen is de sleutel. Partijen willen graag over en weer zicht hebben op elkaars rollen, taken en mogelijkheden om in te grijpen. En beseffen dat zowel de organisatieculturen van elkaar verschillen als de organisatie*processen*. Het goed op elkaar afstemmen van elkaars processen is een *continu verbeterpunt*. Professionals in het sociale domein moeten elkaars producten en diensten kennen. Dat gaat verder dan de processen-verbaal, slachtofferhulp, vonnissen etc. in de strafrechtketen. Ook de interventiemogelijkheden vanuit het brede veld van welzijn en zorg zijn belangrijk. *Begrijpelijke, klare taal* is een aandachtspunt om misverstanden en fouten te voorkomen.

De behoefte aan nieuwe samenwerkingsvormen is groot. Binnen de strafrechtketen wordt op meerdere plekken gewerkt in *horizontale, multidisciplinaire teams* om snel, adequaat en op maat te kunnen handelen. Om bij te dragen aan de maatschappelijke effectiviteit van de overheid als geheel. In zo'n samen-werkingsverband van professionals uit verschillende

schriftjeB.indd 6 31-01-17 07:34

organisaties wordt afgesproken wie het proces regisseert. Deze lokale initiatieven worden beschouwd als succesvol, maar zijn vaak experimenteel en zeker nog geen gemeengoed. De figuurlijke schotten binnen en tussen organisaties blijken in de praktijk voor professionals vaak een sta in de weg. Kwesties als financiering en informatiedeling komen al snel als complexe knelpunten om de hoek kijken. Partners in de strafrechtketen geven aan dat *continuïteit van netwerkinitiatieven* gewaarborgd moet worden en dat verbreding, een verdere verduurzaming, nodig is. **Gedeelde wens is dat dit soort initiatieven expliciet door de top worden gelegitimeerd, gestimuleerd en gefaciliteerd.**

Samenvattend

Uit deze verhaallijnen springen als belangrijke rode draden voor de strafrechtketen naar voren:

- selectief interveniëren;
- slim organiseren & faciliteren;
- scherper presteren;
- samen innoveren.

schriftjeB.indd 7 31-01-17 07:34

Het verhaal gaat voort …

Tijdens de Dag van de Strafrechtketen op 9 februari 2017 zijn alle deelnemers van binnen en buiten de strafrechtketen over deze **verhaallijnen** de dialoog aangegaan om het verhaal verder aan te vullen, te concretiseren en te verdiepen met alle partners. Dit zal niet alleen op de Dag van de Strafrechtketen gebeuren, ook daarna. Het verhaal gaat namelijk voort en het is cruciaal dat jij meebouwt aan de urgente en belangrijke verhaallijnen, die volgens jou niet gemist mogen worden. Daarom nodigen we je binnenkort uit om jouw verhaal te delen.

Medio 2017 zullen deze verrijkte en verdiepte verhaallijnen leiden tot het formuleren van maatschappelijke ambities voor de strafrechtketen. De uitkomsten zijn cruciaal voor de effectiviteit en adaptiviteit van de strafrechtketen, voor slachtoffers, verdachten, veroordeelden en de vele professionals in de keten.

Doe mee, want het verhaal gaat voort!

Uitvoering

De directie Strafrechtketen – van en voor de keten-partners – ondersteunt en faciliteert het maatschappelijk ambitie traject voor de organisaties in de strafrechtketen. Voor meer informatie over dit maatschappelijk ambitie traject kunt u Jitske Janmaat, de regievoerder voor dit traject, benaderen.

Jitske Janmaat
j.janmaat@minvenj.nl
06 – 31 63 59 05

Wil je op de hoogte blijven?
Check dan www.strafrechtketen.nl.

schriftjeB.indd 8 31-01-17 07:34

Mijn verhalen

schriftjeB.indd 9 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 10 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 11 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 12 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 13 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 14 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 15 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 16 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 17 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 18 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 19 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 20 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 21 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 22 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 23 31-01-17 07:34

schriftjeB.indd 24 31-01-17 07:34